

3666 Q. F. F. Q. S. VAR. B
DISSERTATIO JURIDICA;

D.
MERCATURA,

Quam ex

CENSURA AMPLISSIMÆ FACULT.

Juridicæ in Regia Acad. Aboensi,

Sub PRÆSIDIO

VIRI CLARISSIMI

Dn. MATTHIÆ SWEDERI,
JUR. PATR. & ROM. PROFESS. ORDINARII,

In Auditorio Majori, ad diem

XXXI Maij Anni M DC LXXX.

Publico bonorum examini

modeste subjicit

ANDREAS RÄBERG

Westro-Gothus.

A B O Æ,

Exudit JOHANNES Winter/ Reg. Typogr.
Finlandie, Anno 1690.

SACRÆ REG. MAJEST.

SENATORI,

SUPREMI REGII DICASTERII,

QVOD HOLMIÆ EST,

PRÆSIDI,

ET

ACADEMIÆ ABOENSIS

CANCELLARIO,

ILLUSTRISSIMO & EXCELLENTISSIMO^z
DOMINO,

Dn. GUSTAVO ADOLPHO
DE LA GARDIE,

COMITI de Låcköö / & Årensborg / LIB.
BARONI IN Ekerholmen / DOMINO IN Hapsal /
Hässelby / Höggentorp / Rågelholm / Magnusberg /
Marie-Daal / & Wånnegarn / ic / ic.

Domino meo Gratiostissimo,
Vitam Perennem & Prospera Quævis!

1987: 658

CELSISSIME COMES, DOMINE GRATIOSISSIME:

Nxiā diu mēcum déliberatione agitavi, ut
trum mihi, citra audaciæ notam, fas & de-
corum esset, jcoram Te, Celsissime Co-
mes, cui nulla propior mei est notitia, debitæ pie-
tatis declarandæ caussa, specimen aliquod Academicum
deponere, exile præsertim, & ita impolitum, ut ex se
ullam conciliare gratiam vix sit aptum; mihi tamen
inter spem & metum hærenti, tantam demum expre-
serunt confidentiam, Celsissimi Comitis &
incomparabilis Herois, Beatæ recorda-
tionis, Domini Magni Gabrielis De La
Gardie, Parentis Tui Desideratissimi,

in me etiam omni celebratione prolixiora merita, ut
hac occasione Te alloqui, exercitiumq; hoc rude Tibi
inscribere, haud erubuerim; utpote qvi me Musis,
primò in Schola ad arcem Låcköö / deinde in Schola
Lidecopensi ab ipso institutis ac erectis, operantem
(ut ingenua fr̄nte me aperiam) munificē ju-
vit, &, qvia necessariis mediis, ad studia mea con-
tinuanda destitutus eram, aliquot annorum liberali sti-
pendio sublevare, haud deditus est. Qyā de cau-
ſā, cum Supremum Numen, Te, **Domine Gra-**
tiosissime, Tanti Parentis Filium & Hæredem, no-
bis voluerit esse superstitem; spe nitor pul-
cherrima, fore, ut ejusdem qvoqve vestigiis, pro-
insita Tibi humanitate, aliisqve, qvibus polles virtuti-
bus multis, benignissimè insistas, atqve auram aliquam
gratiæ Tuæ ad me etiam Clementer spirare sinas. In
illarum virtutum Tuarum laudem non heic excurram.
Qyantus es, qva ingenii vales sagacitate, qvam multi-
plici rerum notitiā, Justitiaqve laude qvanta celebra-
ris, nec hujus loci, nec mearum virium est condigne
memorare. Poscunt enim subactius ingenium; nec pau-
cis comprehendi possunt. Itaqve, ne aut jejunā, aut
brevi illorum deprædicatione, in Te peccem, preti-
umqve bonitatis & meritorum Tuorum laudem inge-
nii aliqua mei culpā ac tenuitate obfuscem, seposito o-
mni verborum apparatu, pio & religioso silentio Te
potius.

potius vénérabor. Hoc saltēm juxta vovens ac pétens,
accipere digneris mente serenâ, munus hoc chartace-
um & levidense, qvod, qvâ possim maxima cum ob-
servantiâ ac veneratione, in sinum favoris Tui depo-
no. De cætero, DEUM calidis fatigo precibus, ut in
Te, Domine Gratosissime, omne genus
benedictionis largissimè effundat, Tuamqve vitam in
multos usqve annos proroget, in Regis Clementissimi
fidele ministerium, dulcissimæ patriæ commodum & e-
molumentum, Illustrissimæqve domus Tuæ fulcrum fir-
missimum & ornamentum!

Illustrissime celstisnis Tua

*Devotissimus
Humillimusque cultor*

ANDREAS RAVENG.

SACRÆ REGIÆ MAESTATIS
VIRIS AC SUBDITIS

Magnæ fidei & Prudentiæ;

Ferillustri atque Generosissimo Domino,

Dn. BERNHARDO Rehbinder/

Libero Baroni & hereditario de Udder-
rich/Domino in Nuhiala/ Utteröd & Brånboda &c. Regiæ
equestris militiae in Satrapia Aboensi Pro-Tribuno maximè
strenuo , Domino gratosissimo:

Nobilitatis splendore Amplissimo, tum ini-
signi fidelitate claro,

DN. JACOBO HENRICO DELAMOTTE,
copiarum equestrium Signifero per strenuo , fautori benignis-
simo , summa animi observantia jugiter colendo:

Spectatissimo atque prudentissimo

Dn. BARTHOLDO FESTINUS/
Civi urbis Aboensis primario, & Negotiatori maximè con-
spicuo , promotori & benefactori , omni observantia
colendo:

Conspicuo maximè atque prudentissimo,

Dn: HENRICO WJETFOOT/

Civi item Aboensi per celebri, & Negotiatori circumspecto,
evergetæ promptissimo , multis nominibus colendo.

Licet

Iacet Generosissime DN. BARO, magna Tua beneficia
& summus in me favor, quibus meam tenuitatem,
postquam Generosissimum Tuum vultum & conspectum
subire mibi contigit, semper complexus es, fiduciam
mibi haud levem addiderint, ut hanc meam, quan-
quam vilem & tanto fastigio non satis convenientem Dissertationem,
Generosissimo Tuo Nomi inscribere auderem; tamen
hoc vix tentasse, nisi ut & mee in Te observantie perpetuum
aliquid monumentum extaret, & juxta notam ingrati hominis
erga te mibi praestita beneficia effugerem, vel in primis animo
volvissem. Ut itaque, Generosissime Domine, animum potius
respicias dedicantis, quam Chartacei hujus munusculi dignita-
tem, est quod summis rogem precibus; suscipiasque sereno vul-
tu basce studiorum meorum primitias, in evidenterissimam debite
Tibi gratitudinis atque obsequii tesseram. Id si impetravero,
uberrimum hujus mei in hac dissertationem impensi laboris,
fructum me consecutum existimabo. Vos quoque, Nobilissime
Domine, Virique spectatissimi Prudentissimique, in urbe hac
Aboënsi Mercatores primarii, qui bonique consulite, hoc per
festinationem conscriptum magis, quam elaboratum yuvarum
Academicum cui Vesta etiam Nomina præfigere haud dubitavi.
Quod supereft, ardentissimis precibus Deum sollicito, ut Te
Generosissime DN. BARO, cum Generosissima conjugé, proleque
mellitissima, in Nestoreos annos florentem, sospitem ac incolumem
præstare, atque Potentissimo Regi, Patria, bonisque omnibus
quam diutissime conservare ac protegere dignetur! Servet quo-
que idem Deus Ter Opt. Max. Vos, Nobilissime Domine Vexil-
lifer, Viri Prudentissimi honoratissimique, in urbe hac primarii
Mercatores, Regi, Reip. & illis, quibus salus vestra maxime,
vel commodo vel cordi, curaque est, per annos, benè multos, sal-
vos & incolumes! sic animo vovet.

Vestrorum Generosissimi,

Nobilissimi atqz

Spectatissimorum Nominum

Observantissime
AND. RÅBERG.

LECTORI BENEVOLO SALUT.

Ubi argumento iuridico tractando præcipue me accinge-
rem, sanè diu dubius hæsi; cum tantæ conscius mihi essem
tenuitatis, ut vix aliquid ab ea conspectu eruditorum
dignum adferri posse considerem; nec in præsenti hoc
tale quid promitto. Bonorum tamen favore fretus,
exemplaque optimorum, in hac bonarum artium officina commi-
litonum motus, exile hoc de *Mercatura* ingenii mei viriumque
mearum documentum, publicæ luci sistere ausus sum. Nam inter
varia, quæ occurrabant juridica argumenta evolventi mihi hoc demū
placere cœpit, non minus quippe difficile & intricatum, quam
egregium. Itaq; magis magisq; me ei immiscens, habita ratione viri-
um earundem, relinqueret id cogitabam: Sed erectus confirma-
tusq; in proposito persuasionibus eorum, quorum interest, elabo-
rationem qualemcunq; aggressus sum, intra terminos tamen
Jctis præscriptos sollicite me quantum fieri potuit continens.
Haud quidem pro merito suo, à me elaborata omnia prodire,
lubens & palam profiteor; verum ut memet ipsum exercerem in
re tam nobili, laude ad minimum dignum esse duxi, et si nec vo-
to meo, nec materiæ dignitati plene sit satisfactum. Nam
quemadmodum Olympica olim apud Græcos certamina in ma-
ximo habebantur pretio; quanquam non omnes qui certabant,
scopum suum attingerent: Ita etiam in Regiis musarum palæ-
stris certamina literarum facta, eruditis haud parvi æstimari solent,
quantumvis in se sunt tenuia: nam in secundis sub sistere etiam
sæpenumero laudi habetur. Tuam itaque, Lector benevole, im-
ploro mitiorem censuram, si aliqua, deprehenderis, ad eam
non excussa aut per polita perfectionis limam, quam jure suo
exposcit tantæ materiæ sublimitas. Humanum enim est & inge-
nuæmentis erranti ignoscere, devium revocare, & omnia non ad vi-
vum resecare, sed benignè potius ac benevole interpre-
tari. Vale.

IN NOMINE

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI,
AD OMNIA CONSILIA OMNES QVE ACTUS
SEMPER PROGREDIMUR.

L.2. Cod. de
Offic. Prae-
tor. Africe

CAPUT PRIMUM,

Nonnulla in laudem & necessitatem MERCATURÆ,
nec non definitionem nominis ac rei, divisionem-
qve continet.

§. I.

Enè sapienterque constitutum est à na-
tura, quod sic ea, quibus indiget huma-
na vitâ, per cunctas mundi hujus partes,
per gentes nationesque cunctas, diviserit,
ut nullus populus, rebus omnibus in-
structus, altero catere, ipsumque jure
debeat aut possit contempnere, sed illius
implorare opem, ad supplendos defectus
suarum necessitatum, & auxilia expetere,
cogatur; quod quidem ex naturalia societatis desiderio, inter
nationes intercedit, dum mutuò aliarum copia, aliarum in-
opie succurrit, citante ex Philone Judæo GROTIUS a. Ita a. de Jur.
namque fit, ut hominum inter se societas, quam tantoperè B. & P. 2, 2,
natura commendat, arctius uniatur excolaturque, & in usus ac
necessitates omnium, diligentius diffundatur & incumbat. Hoc
vero inter alia, vel maxime Negotiationibus seu Mercatura

A

con-

contingit, dum alii res, quārum copia abundant, illas aliis comunicant, vel *recio*, seu pecuniā receptā, pro rebus quae aliis sunt necessariae; vel *permutatione* rerum, quae quidem olim quam nunc, nummo non amplius ignorato, frequentior, non tantum aliis populis, sed etiam nostris Sveogothis fuit, teste

B. in An-
Loccenio 8. sed vero quum res permutandas non semper
tig. Sveog. inter se æquales esse deprehenderent, ab illa est recessum; imo
c. 17. p. 116. postquam res etiam immobiles in Dominos distingvi cœperunt,
sublata undique communio, non inter homines locorum spatiis
discretos tantum, verum etiam inter vicinos, necessarium fecit
commercium: Quod ut facilius procederet, nummus postea ad-

y de lib. tum, monente Grotio γ. Mercaturæ itaque & negotiatio-
mari e. 8. num beneficium ingens & maximum est; quippe quod parc-
moniam velut telluris, non ubique in omnia æque feracis,
(nec vero terra ferre omnes omnia possunt) supplet, & efficit,

din Pan-
ut, dicente Plinio, δ quod genitum est u[er]quam, apud o-
gyr. mnes natum videatur. Hoc ipsum quod dicimus, non magis
ipsa experientia comprobat, quam sapientes olim, & nunc te-
stantur. Ex multis unum sufficerit adduxisse LIBANIUM, quem &

e de Jur. ipse GROTIUS, & PUFFENDORF, ζ in hujus rei testimonium
B. & P. 2. 2. adferunt, cum Deo, inquit, omnibus partibus non cuncta im-

3. s. pertinere, sed munera juxta regiones divisit, ut ad societa-
de jur. N. tem homines opis mutuae indigentia adduceret, & negotiatio-
Gent. 3. nes patet, ut communem fruitionem eorum, que apud

3. II. quosdam nascuntur ad omnes proferat. Ut vero singulis re-
gnorum incolis in hoc consultum est, quod nulla vix sit regio,
quæ certa non habeat loca, ubi mercatura exercetur: Ita, ne-
que rei mercatorum parum provisum est, quod vicinorum lo-
corum mercatura & negotiaciones non eodem, sed alio atque
alio celebrarent tempore; ut ipsi ab una regione & provincia,
ad aliam, mercium suarum distrahendarum gratia ire possint.
Hic vero transitus commercii colendi causâ, regulariter nemini
est impediendus, ob commodum memoratum societatis humanæ.
Nam cum Atheniensibus Megarenibus interdixissent omnibus em-
poriis & portibus suis, hi queruntur id fieri παρεγγά nova dixa
præ-

præter jus gentium n. Nam ut cūm aliis communicemus res n^o Plutarch^o supervacuas vitæ humanae, aut voluptuarias, nullo videtur jure *Peric.* obstringi; & si nobis ipsis rerum penuria metuatur, recte nobis solis istas servamus. Unde si Josephus perspexisset, non superesse?

Ægyptiis frumentum tolerandæ septem annorum famis, rectè *Pufend.* de potuisse vetare, ne ad exteris id exportaretur. Quod cum ita *Jur. N.* es sit, non abs re facturus videor, ut spero, quod speciminis *G. loco ant.* Academicī loco, hanc de mercatura seu commerciis voluerim *et p. m.* esse materiam, quam, in quantum Deus vires concederit, & ar. 377. Grandissimum mihi tempus permiserit, ita tractare, constitui, ut ostende nov. in *No.* retur, quinam dicantur mercatores, quodnam & quale officium *tū ad Grot.* mercatorum, & qui processus in eorum foro observandus. Qvæ *Jur. B.* & omnia, dum partim ex jure Sycano, partim ex jure Naturæ & *P. p. m. 70.* aliorum popolorum legibus & constitutionibus, pro modulo in genii, monstrare labore, annuat Deus proposito!

§. II.

Ast verò, inoffenso magis ut incedamus pede, auspiciatiorque nobis via disputandi sternatur, methodum longo usu ad probatam retinere lubet, ac nonnulla de Etymologia seu origine vocis præmittere. Illam itaque cum Doctissimo GERARDO JOANNI VOSIO, deducimus à verbo hebræo *Macar*, hoc est venditio, *Etymo-* *Macar* venditio, venale. Nihil hoc etymo manifestius pu-*log. in poce-* to, quomodo Tattari nobis corruptè, qui propriè Tatari à TA-MERCATU-TAR, quod hebraice residuum, causam nominis apud Postellum vide Cap: XVIII. lib. de Originibus, suntque similia flagro à Φλέγω, putreō à πύτω, pirum ab ἄπιον, coriandum à κορίαν-νον, &c. mercor est antiquus nominativus mercis, unde καὶ εὐκοσῆν merces sive merx. Aliis placet esse merx à μέρος id est pars, quia res per partes venditur, unde Jurisconsultis distrahere pro dividere; à merce verò est mercimonium, ut à patre, matre, teste, patrimonium, matrimonium, testimonium, hac Vossius.

§. III.

Synonymiam quod attinet vocis mercatura, pro hac accipi interdum etiam sive negotiatio, uti & nos in superioribus

& sequentibus, has voces confundimus. Solet tamen à nonnullis
inter illas distingvi, ita ut negotiatio sit, quæ circa advehendas
magnas merces occupetur, nec non circa ergasterium, tabernam,
officinam mercibus deputatam versetur, vocant ejusmodi nego-
tiationem Galli *Marchandise en gros* Grosshandel: mercatura
vero qua minutaria procuratur ac per se exercetur negotiatio, datur
aut accipitur, ut majora recipientur & lucrum acquiratur, vid.
x. ad Tit. PEREZ ubi dicit hanc distinctionem probari à MARCIANO Jcto.
35. lib. 12. Alii ita contendunt: Mercaturæ vocem esse ambiguam, (id quod
Cod. in * de homonymia dictum esse velumus) ut interdum sumatur pro
1.5. ff. de te- modo & ratione exercendi mercaturam, interdum verò pro ipso
gat. 3. actu. Quidquid sit, ita commodissime videtur mercatura defini-
enda, quod sit negotiatio iuris gentium ad honestum lucrum
ex mercede licita, comparando & distractabendo in eadem forma,
x lib. 1. c. recipiendum. Velut brevius BRUNNEMAN. Jur. Ecclesiast. &
6. §. 7. Mercatura, inquit, est, qua quis non mutata rei empta forma,
illam revendit.

§. IV.

Hanc Canonisæ solent in mistam & artificialem divi-
dere; sed illa divisio vix potest admitti. unde simul cor-
λέγεται. ruit, quod PLATO, λ & TIRASQUELLUS, u mercaturam defini-
pi de No- verunt per areem. Commodior vero divisio videtur illa esse
bilit. quæ adhibetur à GROTI, ubi eum PLATONE in Sophsa της
v de mari μεταβλητικῆς, quam translationem vertit duo statuit gene-
libero c. 8. ra: Τὴν ἐμπορικὴν καὶ τὴν καπηλικὴν, quarum ἐμπορικὴ ut
vox ipsa indicat inter gentes dissitas exercetur: καπηλεῖη, eadem
videtur esse quæ παρασαρις, Aristoteli tabernaria sive stataria ne-
* 1. Polit. gotiatio inter cives. Idem Aristoteles * Τὴν ἐμπορικὴν dividit in
c. II. ναυαληγίαν & Φορητιαν, quarum hæc terrestri itinere, illa
maritimo merces devehit. Sordidior autem est καπηλικὴ, contra honestior ἐμπορικὴ, & maritima maximè, quia multa
ad illo loco multis impertit. adeatur GROTIUS v.

CAP: SECUNDUM

Qui non sint mercatores, tractat.

§ I.

COnsequens est, ut nunc agamus de subjecto ipsius mercatoræ, despiciendum autem prius est, qui non sint mercatores, seu quos neque nomen, neque privilegium mercatorum comitentur; ut hoc cognito, qui illo titulo ac immunitatis decorentur, melius intelligatur. Ac primo quidem ponderandum est, an PHARMACOPÆI, quos pro litteratis habet CARPOV *n* Decis. 8. quamvis illos solum mercatoribus accenseret, pro mercatoribus sint habendi; sed neque eos mercatores, neque literatos esse, sed in arte μηχανη cum Lauterbachio, & versari putamus: Nec *g* de jure MANGONES, qui jure ipso civili pro mercatoribus habentur, quam *in curia* vis usu & de jure communis sunt mercatores. uti & Græcis in mercatorū usu, illos mercatoribus annumerari probat Thucidides, o Porro *ustato tb.*, nec INSTITORES qui alterius negotiationibus ad emendum aut vendendum aliave ejusmodi expedienda sunt præpositi: vulgo *facto-* *o lib. 7.* rer, Køygesäller, Källarejämningar &c. nomen mercatorum propriæ secundum Lauterbach fortuntur, & multò minus proxenæ Svet. Viri / Macklare/ quos Veteres in majoris in primis momenti contractibus, tanquam mediatores aut firmatores, aut ut rem ex æquo, pretiumque moderarentur, & de evictione & titulo, si opus esset, caverent, adhibebant, pro mercatoribus sunt habendi. Quanquam, ut dictum est, magnus olim, ignorata adhuc apud nos scriptura, apud majores nostros erat usus horum proxenetarum; major tamen antiquissimis illis, quam posterioribus temporibus, ita, ut ne minimam quidem rem sine *r de jur.* interventu horum tum emere licaret, teste SEJERHØR/ *Scen. 5* sed hæc ὡς εν ταξιδῳ. Insuper CAMP SORES, ASSECURATO- *Goth. ver.* RES, FÖNERATORES, ARGENTARIOS, inter mercatores *p.m. 230. 5* recenseri non patitur Lauterbach *v. 232.* Et quamvis LENONES in- *u.d. tr. tb. 8.* ter mercatores referat IMPERATOR, & una cum Comicis *q in L. un;* indignum tamen est, hos tam honorifice titulo ornari: præser- *S. 4 Cod. de* tim cum nec MONOPOLAS (monopolia autem an & quate- *tib. lat. toll.*

X d. tr. ib. tenus sint licita, infra patet) hoc decorari velit Lauterbach X
11. prohibitos quippe à JUSTINIANO per constitutionem ZENONIS,
quam plurimisque imperii ROM. GERMAN. RICESSIBUS & nec in
ψ de ma- Gallia ut testatur REBUFFUS, ψ nec in Hispania, uti videre est in
gī. art 4. Cod. LL. Hispan, ω toleratos. Neque TRICONES, DARD-
gt. ult. NARIOS, FALSARIOS, ROMPICOLLOS, RETRANGULOS,
ω tit. de CIANANCIARIOS, & qui stellionatum committunt, & in
mercata, pannis, aromatibus, vinis, & serico imprimis, quos TINGO-
leg. 2. RES CACODEMONIS appellant, imposturas exercent, utpote
etiam damnatos variis Imperii nostri, & Rom-Germanici Re-
cessibus, aliorumque populorum legibus & constitutionibus
a dicto in mercatores esse confirmat Lauterbach a.
traflatu.

CAP. TERTIUM,

Qui sint & possint esse mercatores variis §§.
demonstrat.

§. I.

Cognito, qui non sint aut dicantur mercatores, facile liquet,
qui tales sint, seu mercatorum titulo & privilegiis decorari
G 1 topic. e debeant. Nam juxta ARISTOTELEM, & CICERO-
24. G 2.c.2. NEM γ. Contrariorum cognito uno, cognoscitur & alterum.
γ. in Topic. Itaque his, qui mercatores dici mereantur considerandis, ulte-
G 2. de rius videremur posse supersedere. Interim tamen, ne aut ne-
Orat. gligentiae aliquam culpam incurram, iis omissis, quæ hic afferre,
arcta mea suppellez modicumque tempus permisere; aut meam
quantulamcumque reticeam mentem circa controversias Autorum
alioquin probatorum, qui hoc argumentum tractarunt, non
omnibus præsertim convenientibus, qui sint & possint esse mer-
catores: Visum quoque fuit pro modulo ingenii illa excutere
sententiamque meam aperire. Et haud diffitemur quidem, mul-
tos reperiri, qui nobilibus & principibus mercaturæ exercitium
δ 1. 3. Cod. adimunt. Ipse enim Honorius & THEODOSIUS, δ propterea nobi-
de Com- lioribus natalibus, & honorum luce conspicuis patrimonioque
mers. ditionibus negotiationem exercere prohibuit, ut inter plebejos &
negociatores facilius sit emendi vendendique commericum. Nam
nobiles,

nobiles, bonis, opibus omniisque facultatum amplissimarum copia
referti, si eis promiscue etiam mercimonium exercere liceret,
totam commerciorum utilitatem ad se traherent, & infirmiores
negotiatores vel planè opprimerent, vel certe eò redigerent, ut
mercaturam omnino defererent, teste S T RUVIO e. Hinc lau- e in
dabiliter satis THEOPHILUS imperator Orientis, egiſſe fertur, Syntag.
qui cum percepisset navem mercibus onustam, appulisse, quæ ad jur Civil.
conjugem suam THEODORAM, compendium ex commercio tit. Emp:
vel negotiatione facturam, pertinieret, illico concemari illam & Vend.
jussit, objurgationeque addita, uxorem castigavit: Cum me Deus
inquietus Imperatorem designarit, tu me ne uelerum facere con-
tendis? scito autem mercaturam privatis hominibus esse conces-
sam, ut ea tolerande vite occasionem habeant, dicente Calvilio
ζ. Scimus porro orationem Regi Alexandro, à PAR MENIONE ζ in Chro-
habitam, valde ingratam fuisse, dum ipſi svadet, ut captivos a- not. sub.
pud Damascum redditentibus redderet: ingentem quippe pecu Anno 830.
niam potuisse redigi ex iis. At, ut finem fecit dicendi. & ego,
inquit, pecuniam, quam gloriam mallem, si PAR MENIO essem.
Nunc ALEXANDER de paupertate securus sum, & me non mer-
eatorem memini esse, sed Regem, uti CURTIUS referit. Huic y. lib. 4.
etiam addi potest, quod non leve in eo Reip. commodum con-
fistat, ut civitatibus bene sit, ut sit opulentæ, ut populosæ, ut
munitæ, unde est quare aſſeritur, gubernationis nervum pacis
bellique tempore, apud civitates esse, si florent nempe legibus,
judicis, opibus, secundum M E V I U M & Atque, ut denique 9 Q. 5. n:
inferioris ordinis hominibus, superiorum ordinum officia, hono- 35 Decis.
res ac dignitates attentare involareque, propter vilitatem, 2. 2.
quā, ex negotiorum, opificiorumque tractatione laborare judi-
cantur, alicubi ſevere prohibitum est, & ne dignitas ipsa, illibe-
ralis quæſitus vilitate fordeſcat; ita vicissim in superiori forte po-
ſitis, haudqvaquam videtur permittendum, ut & inferiorum
more, compendia vilia ſimul faciant, & pristinum ordinis splen-
dorem, quem talia perpetrando deformant, retineant. Tur-
bantur enim ſic officia ſeu opera civium in Repub. quod noxiū
est. Quo respexiſſe videtur Poloniæ Rex SIGISMUNDUS, quan- 11. 2. Cōd.
do nobilibus nonnullis, negotiandi licentiam petentibus respondit: de Teſtam.
Opor-

Oportet me in Regno triplex habere hominum genus, *Ruficos* puta,
qui agros colant, *Negotiatores*, qui necessaria importent, *Nobiles*
denique, qui me & patriam tueantur, teste **K E C K E E R M A N N O X.**

*n lib. I. sy-
stem polit.*

§. II.

Sed his tamen non obstantibus mercaturæ exercitium prin-

cipibus & Nobilibus certis in casibus, certasque ob cauſas, ne-
que indecorum esse, neque apud omnes promiscue populos, eis
ademptum, & exempla, & historiae, leges, consuetudinesque

λ Cod: de gentium testantur. Nam quod d. l. 3. λ sit eis denegatum; non
commer. ideo factum, quia indecorum, sed quia difficile esset plebi cum
μ ad d. l. 3. eis commercium vid. Perez. μ. Si porro exemplis erit pugnan-
dum, quis nescit *Pertinacem Augustum*, testibus **HERODIA-**

ν c. 13. **NO** in ejus vita, & **JULIO CAPITOLINO**; *v RUDOL-*

ζ lib. 19: **PHUM BOHEMIE Regem**, teste **RODR. DUBRAJO**, ζ & **LAU-**

RENTIUM MEDICEM PETRI filium Florentinae reipub. **principem**, memorante **MICH. BRUTO**, o ut alios principes

taceam, mercaturam exercuisse? add. **THOLOSAN π.** Et licet non
contendamus, decore hoc ipsum admodum per ipsos fieri potu-

isse aut posse; tamen qvin opera aliorum iā hoc uti quean', non
π 3. de rep. negamus. Si itaque hoc ipsum non ulli principum, certas ob cau-

c. 6. n. 46. *fas, sit dedecori, quanto minus inde ignominia aliqua Nobili-*
segq. *bus metuatur?* proinde passim in Regnis Europæis illis permis-

sum est mercimoniorum exercitium, exercendum ad mini-
*imum per alios, exemplo **MARCI CRASSI**, de quo videantur*

ε Reg. 68. **BRUNNEMANNI** prælectiones publicæ ad *Regulas Jur. Canon.*

n. 3. *ε Sic de consuetudine Gallorum attestantur Recueil des Privileges*
σ de Nobili- *dulyon, à tempore Caroli octavi ad hæc tempora. De Hispanis*

lit Hispan. **JOH. ARZE ab Otalora** σ de Guinensisbus **GOTHAR. ARTHUS**

p. 2. c. 3. **IND. Orient.** uti refert **ANDREAS KNICHEN** τ De Germanis

τ de vest. **GUICCIARDINUS**, **CLUVERUS** & **LIMNAEUS**, ubi agit de

pat. part. 2 **torneamentis.** **De Livonis MODEST. PISTOR.** v **De An-**

v lib. 2. **glis PUENDORF** *Introdr. in Histor. mod. de Stat. Europ.* **Φ de leg.** *de Anglia, De Hollandis Gronevegen* **Φ Nec est quod quis-**

abrog. ad *quam non idem Nobilitati Svecanæ indultum existimet,*
lit. Cod. de *quanquam non nihil sit restrictum, conf. Privileg. Equest-*
commerc. *ord.*

ord. & ubi qvatenuis merces suis ad exteris exportare, & cum & de Anno
indigenis mercaturam exercere possint, apparel. add. quod 1617 § 21. &
in Comitiis 1675. & 1680. in gratiam illius ordinis sit decisum; de Anno
nec non in Edicto Regio de Mercatura 1668. constitutum. 1622. § 2.

§. III.

An verò Clericis idem, quod nobilibus modò dictum' est ψ c. 7. Art:
concedi, indulgeatur, non inter omnes etiam convenit; in primis 7. Konigj. b.
cum alias variis privilegiis ac beneficiis Principes eis consulērunt, &c. Art 12.
ut eo melius & commodius muneri suo, religioni ac devotio- & 22. priv:
ni vacare possent. Unde & apud nos in auguratione sua Rex Episc. &
jurare solebat, at han skal Kirkiom/ Klärfom och Klostrom/ &c. Cleric,
och hwars therā Hionom och Godzom alt gammalt Frälse/ Frij- & Pafend:
heet och privilegia hålda/ ψ ut ita augeantur potius quam de- de offic.
minuantur ipsorum immunitates. Hi suis itaque functionibus Hom. & Ci-
ad divinum cultum, meditationem atque orationem destinatis, -vis c. 18.
invigilare, vera dogmata de cultu Numinis proponere, in iisdem lib. 2.
gravitatem & attentionem adhibere, corum quæ ipsi docent, § 8. add.
populo sese conspicuum exemplar exhibere debent &c. Iidem, jus nostrū
quibus hoc scilicet est injunctum, de aliis rebus ad disciplinam Nov. Ec-
& praxin Ecclesiae, ad casus conscientiae decidendos & alia ne- clesiast.
negotia ad forum Ecclesiasticum directè spectantia dirimenda, a Loccen, in
pertinentibus, deliberationes instituere queunt, & sàpenumero sua synop.
tenantur &c. Idcirco secularibus negotiis, quibus à munere sibi jur. publ.
demandato facile avocari queunt, immiscere se haud debent; diff: 5 S. 15.
nisi paupertas ex defectu Stipendiorum, forte, ubi nulla vel val. β Brun-
de modica stipendia, seu salaria sunt eis constituta, hoc exigat; nem. lib. 1.
sicut Apostolum PAULUM manibus laborasse scimus, β. Confer. c. 6. memb.
tamen OSANDRI Theol. Conscient. y Weimarsche Kirkenord. 10. S 8. de
nung/ &. add BRUNNEM. Jur. Eccles. e ibique STRYK. Alias vita & ho-
oppobriosum dicitur in l. 41. immiscere se secularibus, & se pe- nitate
ritos velle ostendere disceptationum forenum, & & pena 50. Cleric.
librarum auri temeratoribus infligitur. Hinc feudista: Desit y Part. 5.
esse miles seculi, qui fatus est miles Christi, & Cavendum p. 5. 4. seq.
itaque illis, ne illud tritum obtineat: Quidquid agit mun. & c. 19. § 3.
dus, Monachus vult esse secundus:, & quam inversionem & c. 18. § 6.

ε i. 6. 7. SIDONIUS APOLLINARIS, & miratur in omnibus fieri, dum
¶ ibi & 2. 15. ait: vigilant fures, dormiunt potestates, sacerdantur clerici, negoti-
¶ Cod. Epist. tatores militant, milites negotiantur, student pile senes, atque
scop. Cler. juvenes. Concedendum tamen clericos videtur pro Ecclesia, pro
¶ 9. l. 23. Cod. viduis, pro Orphanis atque aliis personis miserabilibus, ab omni-
de Testam. bus desertis procurare posse. Hac enim sanctissima procuratio
lib. 2. feu. est, neminem dedicens, & sacro ordini in defectu aliorum, ma-
dor c. 21. xime omnium conveniens, ut afferit BRUNNEMAN cum ZIEG-
n lib. 1. LERO ad LANCELOTUM, conf REINKING de Regim. secul. & Ec-
Epist. 8. clef. Quod haec tenus de prohibita Clericorum negotiatione dictum
¶ 3. 1. I. 28. est, ad Doctores, quibus magis convenit literarum quam rerum
¶ d. tr. lib. venialium commercium exercere, etiam extendit Lauterbach / u. ita,
34. seq. uthos, si exerceant mercaturam, dicat amittere sua privilegia.

§ IV.

v Rerum
judic. lib. 2. Nec militibus, qui militia armata prædicti sunt, & sub
p. m. 494. vexillo degere tenentur, concessum est mercaturam exercere,
add. lex. u. tum, ne occasione mercaturæ, & lucri quærendi, ab armis
nic. in Cod. secedant, teste ANNÆO ROBERTO v. Qui enim fieri potest,
in quibus ut negotientur milites simul & hostibus resistant, rationes suas,
causis mi- & simul excubias agant? tum ne occasione militia aliis sint
les fori. graves; nam facultas negotiandi restringenda est ad togatos,
præscr. uti non vero sagatis permittenda militibus; nisi hi illam à supe-
non possit, riori specialiter impetravere, ut vult MEVIUS, & tamén in-
¶ Decis. noxia debet esse civitati & civibus vid. MEVIUS c. Aut ad
part 3. Dec. minimum in ejusmodi rebus consistere, quæ potissimum ad milites

184. spectant, quomodo JUSTINIANS π armorum negotiatoribus
o d. l. & fabricensibus, qui arma in officinis publicis custodiunt, concessit
π leg. uni. armatam militiam adipisci, & simul suam negotiationem reti-
ca in fin. tere. Alioquin illorum est, qui actu sub vexillis degunt, aut
Cod. nego- militiam profitentur, nt sint stipendiis suis contenti, labores
tati nemi- pro tuenda republ. libenter ac strenue obeant, fortitudinem in-
litent. hostem ostentent, ac se se male defendant, honestam mor-
e Pufend. tem turpi fugæ & vita præferant q. æquumque adeò est, ut qvib
lib. 2. c. 18. à Republ. ornantur & aluntur, solis debeat utilitatibus publicis

occupari, nec mercimoniis quæstui insudare, sed potius quotidiano armorum exercitio, ad bella se præparare.

§: V.

Porrò, quemadmodum probatum dedimus in superiori paragrapho, illis, qui in militia vivunt, mercimonii exercitium ordinario ademptum esse; sic hoc disquirendum paucis judico, num Magistratibus eorumque officialibus concessum sit? quod negat Ictus summus Eauterbach / σ probans plurimum testimonii, σ d. sr. th. 38. Magistratus ejusque officiales mercaturam exercere non posse, aut jure Vürtembergico, cui erat subjectus, aut apud Hispanos, Lusitanos & Castellanos, aut Neapolitanos, Gallos, Genuenses ac Belgas, aut denique olim potuisse apud veteres Romanos, Thebanos & Athenienses. Id quod tamen limitandum esse arbitramur, si consuetudine aliud sit receptum, vel salario Magistratibus ad sustentationem non sufficientia sint constituta publicè, vel denique si negotiorum moles hoc permiserit. Alias conuenit juri divino, ut quisque in sua vocatione maneat τ. τ 1. Cor. 7, 20.

§. VI.

His ita monstratis, opera quoque premium ducimus, nonnulla de filio familias dicere, an & ipsi mercari concedatur; sed sciendum est quod filius non potest negotiari ac vendere sine patris consensu: Qvia adhuc in ejus est potestate, ac propriam bonorum administrationem non habet. vid. STRUVIUS Φ. Ingen mā vid. h. r. fl. 8. 9. Bondans Barn Kiöp góra nemini liceat cum patris familias in pr. & II. liberis aut familia contractum emptionis inire; χ adeò ut Winsord. contractus emptionis cum illis initus, non solum nullus sit, sed Höstl. etiam contrahens ad mulctam trium marcarum teneatur Jure Sve. Φ Synt. cano. Sed tamen aliter dicendum de liberis & servis, qui rebus jur. civ. Ex-vendendis à parentibus aut Dominis præfecti sunt, til Salu ercit 23. 1b^a satte. χ c. 3. Höpb. 1. 1. 1.

§. VII.

Cum mariti autem uxore, ipso inscio, ob sexus fragilitatem haud etiam fas est contractum emptionis inire: ne circumveniatur,

aut contra propria laboret commoda. Ideoque contractum istum,
¶ c. 4. mariti est rescindere jure Svecano ¶ si velit, & supereret unam
Ridpb. oram. Qvod tamen uon adeo stricte accipendum puto, ut
¶ eod. H non patiatur aliquando suas exceptions, confer PEREZ a. Sic
L.c.8. §.1 hodiè videmus apud nos uxores, maritorum nomine, abalienare
Winford posse, tabernæ publicæ præpositas; ac etiam si maritus peregrinè
est, profectus fuerit, uxor verò domi manens indiguerit ad victimum
ad Cod. aut amictum necessariis, ac propterea aliquid abalienarit aut
§. 23. 8. emerit, adeo ratum tamen atque firmum est, quod illa eam ob
causam facit, atque esset, si maritus id fecisset: Stånde thit så
a c. 28. fast och fult som Konan gjör/ som Mannen i theho måleno a.
Jordb. ¶. Impossibile enim est, mulieres semper alligatas esse præsentiae
B c. 5. virorū, quam sæpè cura publica, & necessitas domestica expectare
Giffib. ¶. non patitur. Accedit, quod, cum jure nostro provinciali in
eod. stl. tertiam, jure vero municipali in dimidiā partem bonorum mo-
bilium elocetur uxor til hvar tridie Penning och alt Halsz β:

γ Synops. à ratione & usu non sit alienum, ut de rebus ad domus impri-
jur. Diffis mis necessitatē pertinentibus, tacito mariti consensu, contra-
q. i. add. c. 4 here possit. Aliud autem dicendum, si prodiga aut profusa fit,
Ridpb. Uppl. aut de re majori, inscio marito, contrahat. Vidua vero si sit
δ dice. loc. mercatrix, cum nullius curatelæ subsit, utique absque ulla limi-
e dicit tit. tatione emere vel vendere potest, non minus domi, quam in

ζ Observ. foro publico; & sibi acquirit quod lucratur stete LOCENIO γ. Si
2. 9. δ. autem mariti nomine negotietur maritata uxor, illi, multorum
η juris p. populorum moribus, acquirit, & ipsa, ut institrix tenetur, licet
for. p. 3. aliud contendant LOCENIUS δ & PEREVIUS. ε si cum
con. 25. d. 10. marito negotietur, acquirit ac tenetur ut socia, tam de jure
δ Giffib. Rom. communi, quam statutis variis; si sola negotietur, soli sibi
ε De causis acquirit &, teste GALLIO ζ sola tenetur. Qvod quidem negat
matrim. CARPOVIUS, η statuens mulierem acquirere marito de jure
diff 4. qv. Civili, quidquid propria pecunia negotiando lucratur; sed con-
44.* ad ius trarium tamen obtinet multorum populorum statutis. Quid
Lubec.lib. 3. moribus nostris valeat, facile colligi potest ex d. c. f. ξ. &
tit. 6. art. 21 eod. Stl. ι add. CHRISTENIUS & MEVIUS, *

η 39. seqq.

Sed

§. VIII.

Sed quid de rusticis dicendum, an & his mercimoniorum exercitium sit ademtum? Illud quidem omnino cum MEVIO, ^{u Decif.}
 & affirmamus. Nam quamquam commune gentium jus commer-
 ciorum libertatem facit generalem & communem; pro usu homi-
 num tamen, illud vel maximè restrictum est ad commercantes,
 adeoque ex ea causa jus est quoddam speciale mercatorum. Dif-
 ferentia itaque ordinum & modorum, unde singuli in suo ordi-
 ne se sustentent, observanda est. Nam illâ inter provinciales
 introductâ & veluti in jus per mores transiente, non licet in
 altero, alteri præripere, aut se immiscere ei, quod ad sustenta-
 tionem alii ordini, & his qui ex eo sunt, peculiariter addictum
 est; facit enim illa ordinum distinctio jus singulare, ut quod
 unius factum, alter præripere non debeat, teste MEVIO λ . In-
 de cum mercimonia civitatibus earumque sustentationi addicta
 fuere, sine iis, non magis, quam homo sine appropriatis ali-
 mentis, sustentandis; ruriculis illicitum est mercaturam exerce-
 re, & ruri, merces ad civitatem devehi solitas comparare, ut
 carius alibi vendant, ieu extra terram exportent. Nam ta-
 li factio magna inest annonam flagellandi occasio, quæ
 omnino tollenda, si annona benè prospectum esse debet. Non
 defunt quidem terræ, in quibus ita fit, quod nobiles vel alii
 à suis non modo subditis, sed etiam aliis conquerunt frumen-
 ta, aliasque redditus, & deinde vel in civitates vicinas, vel aliò
 vehunt, & quam maximo fieri potest, pretio vendunt. Qui si id ex
 antiquo privilegio, vel quæ ei equiparatur, longa consuetudine
 obtinuerint, non injuste exercent, censente MEVIO μ . At vero ^{u dict. loc.}
 ubi talibus non sunt muniti, utique cum incommodo, & non
 sine summa injuria civitatum mercantur. Quibus præcavendis
 tot edicta Regum apud nos, sub severissima annexa mulcta con-
 tra propolium seu Landftöp & Förfiöp publicata sunt. conf.
 Röptmb. v. add. edictum Regium 1617. de commerciis; edictum
 Regium 1619. §. 26. de incercment. & administrat. urbium. Edi-
 ctum regium 1682. 29. Decembr. de illicita Merentura; Quin
 & concessa rusticis libera negotiandi facultate, abstrahentur

^{u Decif.}
 268. part. 3.

^{u Decif.}
 122. part. 7.

^{v. c. 16. §. 5}

^{14. 23. 30.}
 eod. fil.

^o vid. l. 2. eorum plurimi ab agricultura, illamque vel planè desererent, vel
ff.de Nun- segnius tractarent ^o. Seqvitur itaque jura commerciorum esse
dñis. privilegiata & non nisi iis concedenda, qui exercendorum mer-
mercatus licentiam Regis indultu meruerunt, qua cum Cives
^π vid.l.un. & urbicolæ gaudent, π Rusticis eadem regulariter intelligitur
Cod. de esse adempta.
nund.

CAP. QVARTUM,

De officiis mercatorum agit.

§. I.

Sicut nihil frequentius & utilius est, quam ut res, quæ in hu-
manos usus productæ sunt, inter homines communicentur;
ita contingere sàpè solet, aliquem certare indigere, neque
reperiri tamen eum qui tandem ei aut dare velit, aut permuta-
re cum alia, aut denique sub promisso restitutionis concedere:
tunc jure naturæ iudulgetur ut pro certo pretio, eadem permit-
e ad §. 2. titut; quod quidem pretium pro merce solvendum in pecunia
Instit. de numerata consistere debet, sentientibus licet aliud olim SABINO
empt. ven- & CASSIO, pro quibus disputat VINNIUS, q refutatus tamen à
idit. RACHELIO σ. Etsi enim omnium rerum sit aliquod pretium,
σ in Instit. atque etiam in permutatione diversa à pretio merx cerni queat;
jurisp. l. 2 non tamen rerum pretium ita exactè definitum, & ad commer-
p.m. 358. cia idoneum est, quam nummi, qui rebus quibuslibet compara-
ti harum pretia accuratè metiuntur & determinant. Hoc autem
pretium non tantum certum esse debet, sive per se, sive per rela-
tionem ad aliud; sed etiam justam, ut nimirum pretii quantitas
pretio rei venditæ respondeat.

§. II.

Dixi pretii quantitatem pretio rei venditæ debere re-
spondere. Sed licetne, dixerit quis, alterum in emptione ven-
t Decis. ditione fraudare, ac cum jaēura & damno ipsius fieri locupletior?
Illustr. 3. Quod quidem, inquit CARPOVIUS, τ si generali quis exce-
222, 2. perit

perit intellectu, vereor, ne is magno se involvat errore, & gra-
viter impingat in monitum Apostoli v: Ne quis circumveniat u Thess. c. 4
in negotio fratrem suum, quoniam vindicta est Dominus de his v. 6.
omnibus; Item iusti qui damnum inferunt fratribus, regni Ph. I. Cor.
Dei hereditatem non capient: Ph. Et in iuris scita, fraudem do- 6. v. 8. & 9
lumque a contractibus excludentia x. Sed non inconcinnè x vid. l. 3.
hanc rem Ictus celebris STRUVIUS p. enodat: Nam, inquit, hoc Sult. ff. pro
iuratum & naturale est contractui emptionis, ut non per do- socio. l. 7.
lum fraudulentum & machinationem, sed per mutuam & pr. ff. de
ractum contrahentium indulgentiam & consensum sese invi- dolo malo.
cem ulero decipient, cum venditor laxat & remittit, de prelio, l. 36. ff. de
quod destinaverat, empator vero prius oblato adjicit. Idque V. O.
commerciorum usus & necessitas patitur, neque est legi & ra. p. Syntag.
tioni naturali repugnans, nec contra justitiae commutativae regu- jur. civ. Ex-
las: cum vix quisquam ad emptionem venditionem accedat, ercit. eb. p.
qui non vili emere, carè vendere velit: & emptor semper vilius m. 729.
comparandi, venditor vero carius distrahendi voto tanguntur,

teste CARPZ w. JOHANNES BRUNNEMANNUS, celebris w. Decisi:
item Ictus, in suo Commentario ad Pandectas a, quemadmo- 222. p. 555.
dum modica circumventio in emptione venditione Naturaliter, ut a lib. vi tie.
dicitur, β sit licita, explicat. Hoc inquit, varie declarant, scilicet ip. ad l. 16.
interpretes juris. Alii vocem naturaliter occurrentem, γ intelli- ff de minor.
gunt de instinctu natura a sensualitate proveniente. Alii de jure β d. l. 16.
gentium, quod jure gentium non puniatur circumventio sed §. 4. ff. de
permittatur. Leges enim ad præcavendum multitudinem li- minor.
tium, & incertitudinem dominiorum, concederunt, id est γ d. l. 36
non puniverunt aliqualem lesionem, illudque cuiusvis con-
scientiae commiserunt. Cum enim dua sint regule juris natu-
ralis; PRIMA, conservandam esse societatem civilem, & pro-
bibendum, ne societas litibus immodico turbetur; ALTERA,
ne aliquis alterum circumveniat, & hæc cedere debeat illi, ut
legi suprema; leges aliqualem circumventionem non probant,
non laudent, sed connivendo permittunt, ut societas hominum
conservetur. Huc respexisse etiam ARISTOTELES videtur,
dum afferit * εν τῷ πωλεῖν καὶ ὕπεισαι, καὶ εν ἀποτις & s. Ni-
καῖαν ἐδωκεν ὄρόμος; in rebus vendendis & emendis aliisque chem. 4.
contra.

contradicibus per legem licet impune sua rationibus consulere lucrumque facere. Hoc sane certum est, pergit BRUNNEMAN, & legem 16. de pretio esse intelligendam. Etenim nulla fuit gens quæ ob minimam lesionem in pretio dederit remedium, ad emendandam minimam lesionem. Et ita non est ob
§ d. l. e per leg. id statim rescindendus contractus; nisi facto doloso & menda-
§. 4. ff. b. S. 4. ff. cio quis laesus fuerit, cui jure Romano succurritur, variis
de act. remedis, & conf. JOHAN BRUNNEMAN, & CARPZOV,
empt. ¶ Enimvero ut paucis hanc controversiam concludam; dogma
conf. tis. Ictorum, quod circumventionem in contractu emptionis ven-
ff. de Ædi. d. tionis admittit, ad pretium duntaxat restringi debet, ita ut in
lit. Edicto. rei pretio alteri alterum in contrahendo licet circumscribere
¶ loc. ant. id est lucrum cautius avidiusque captare, nequaquam vero circa
cit. rem ipsam, quæ in contractum est deducta, decipere; id namque
si fiat, remediis de quibus modo diximus, laeso ac decepto ple-
nissime succurritur, & hoc spectat, atque ita, ni fallor, expli-
η jur. B. & cari debet, svecicum proverbium; Den intet seer vp medh §
P. 2. 12. 26. gon / så see vp medh Pungen / add. GROTIUS, η Interim
tamen necesse habemus fateri, si quis sciens justum pretium,
majori pretio rem vendat, licet nou possit ob modicam lesionem,
conveniri, tamen in foro conscientiae ipsum non posse
esse securum; peccatum enim est, secundum tradita Theolo-
§ d.l.n.17. gorum allegatorum a BRUNNEMAN §.

S. III.

Porrò cum non uno modo accidat, ut civibus, per quo-
rundam negotiationem noceatur, maximè autem hoc contingat
per monopolia, quæ solent definiri, quod sint unius vel plurium
negotiatio, quæ illorum præcipuò lucro, contra commercandi li-
bertatem exercetur; Ideo paucis de illis quoque agendum. Et
§ d. tr. l. 2. t. 42. de monop. primo quidem cum RACHELIO : tenendum est, legibus prohiberi, non tantum nostris, sed etiam exterorum populorum, ut
pauci conspirent ad solis sibi certas res coëmendas, aliosque
in suis commerciis impediendum contra libertatem commercan-
di, utque non nisi pactis inter se pretiis, & certo demum tem-
pore

poētē cāsdem rēs vendant, quānquam hī proximē ad dardanāti-
atūm accēdant, de quo in §. sequenti. Iſtiusmodi itaque *Mo-*
nopolia, vel ab uno, vel ab plurib⁹, ſive ſocietate conjunctis
ſive ſeorsim, instituta, & quidem contra mercatorum libertatem
omnibus patentem nō, ut in definitione dictum eſt, ſi promiſcue *x. l. f. ff.* de
concederentur, tum potentia, dīvitiiſ, opibusque ſplendidiores, *J. & J. l. 17.*
omnia explorarent, excogitarent, tentarent, ut alios in lucris *§. 2. ff.* de
captandis prævenirent; cogerenturque ceteri cives ē manibus *inf. ad.*
iſtorum carius res comparare, quod valde noxiū urbibus eſt
& admodum difficultē reddit commerciorum uſum. Huic ſi-
mile eſt, quō mercatores & artifices inter ſe agunt, ut quilibet
eorum, eodem preſio, coque non ſatis iuſto, rem vendere, aut
opus facere debeat, at then enī ſine Waror eller Arbete intet ri-
gare eller högre ſkal förfälja och eſſterlåta än then andra/ licet &
hi forte mercatores dardanarii potius ſint dicendi quam manopo- *λ ad lib.*
lē, conf. ANTHONIUS MATHÆUS de Criminibus *λ. 47. ff. tis*
juſta tamen ex cauſa, utpote publica neceſſitate atque utilita- *ult. c. s. n. §*
te ſyadente, monopolya & à publicis perſonis, puta à Regibus,
Principibus, urbibus, univerſitatibus, & privatis exercentur, hi-
que vel publicae potestatis, & civilis permitti, vel uſurpatione pri-
vata concedunter. Multæ igitur rationes & faltem extraordinaře
adferri poſſunt, cur certe monopolya non ſint ſimpliciter inju-
ſitiae damnanda, qua ſapè imperat neceſſitas, imo etiam inter-
dum commendat publica utilitas. Pleraque contra monopolya *μ d. loc.*
publicae utilitati inimica eſt, & quæ initio licita erant, in il- *v. jur. B. &*
licita etiam prolabi poſſe & ſolere uſus affatim comprobat. Ad *P. 2. 12. 16.*
quæ avertenda aut everrenda promulgatae ſunt, paſſim ſevera *ξ ad tit.*
leges, conſiſcationem videlicet bonorum, relegationem, aliasque *Cod. de*
Poenias comminantes, de quibus ut & aliis huic ſpectantibus, adeune *monop.*
di RACHELIUS *μ*, GROTIUS *v*; & in Spars. Flor. *ξ*, Pu- *o. jur. N.*
FENDORF *ο*, MEVIUS *π*, & alii. *ξ G. 5. 5. 7.*

§. IV.

Excūſis ita breviter, quæ pro monopolyis ac propoliis in *§. 6. 156. &*
utramque partem diſputari poſſe videbantur; proximum eſt, ut *7. 265.*

de hisce quasi cognato, Dardanariatu videlicet à Mago quodam
Dardano ita dicto non nulla etiam afferamus. Hoc autem an-
nona attentatur & vexatur, dum merces scilicet coemptæ
supprimuntur aut fructus æqvis pretiis non venduntur sed minus

¶ Almers uberes proventus exspectantur, quod flagellatio annonæ alias
manuale dicitur. *¶* Et sunt porro Dardanarii qui paciscuntur invicem,
jur. voce ne cui merces suas, nisi pretio inter ipsos conuento distrahere
Dardana- liceat; vel etiam qui merces annonarias retinent quorum poena
riatus. jure Rom. est viginti aureorum σ . Qui annonam item corrumpit
L. 2. ff. ad punt; vel denique quibuscumque aliis artibus curant ut annona fiat
L. jul. de carior. Poena horum hodie in Imperio Rom. Germanico & fere
annon. apud nos est arbitraria, teste de illo RACHELIO, τ , Non lon-
¶ lib. 11. ge ab his recedit conspiratio agricolarum, nautarum, artificum,
Instit. Juri. negotiatorum, qui mercedes in immensum augent, quorum
tit. 7. §. 6. poena olim apud Romanos fuit, ut si plus more veteri exigerent,
triplum inferre fisco cogerentur. His denique & illi accensi
videtur, qui docent, qui causas orant, qui medicinam faciunt,
si stimulante avaritia didactra atque salario sua in immensum
augeant, & contra quam aut lege aut more civitatis constitutum
est, reipub. graves sint. Hoc enim est ut non nemo dicebat,
ex musis virginibus, facere meretrices. Ad illustrationem ho-
rum videtur facere elegantissimus PLATONIS locus, *v* qui

v. lib. ita latinè versus, habet: *Vulcano & Paladi opiscum genus, qui*
¶. de le- *vitam nobis suis artibus instruxerunt consecratum est.* Hi pro-
gib. fello Deos autores veriti neminem mendacio decipere debent.
Si autem artificum aliquia tempore statuto opus per malitiam
non absolverit, ac Deum vita datorem cæcitate quadam animi
ignoscere sibi tanquam domesticum suum aliquem arbitratus,
ipsum minime vereatur, Primum ipsi Deo panas dabit; deinde
hac lege reus fatus, operis quod in tempore non fecit, merce-
dem persolvat; ac ab initio rursus in eodem spatio temporis
opus gratis efficiat. Sed quod venditori de rerum venalium
pretio lex consuluit, id ipsum opifici quoque consultit. Caveat er-
go ne pluris quam æquum est, ipse suum liceatur opus: Sed
quam simplicissime & ut dignum est licitatio fiat. Non enim
ignorat artifex, quo pretio dignum opus suum sit. Nec debet
in libe-

in libera civitate artifex arte ipsa que aperta res est, & à min-
dacio longe remota, rudes decipere. In his igitur injuriam pa-
tienti adversus facientem judicium reddatur, conf. ANTONUS Φ ad lib:
MATTHÆUS de Criminibus ϕ.

47. ff. tit.

ult.c. s. S.5.

p.m. 288.

§. V.

Jam superest, ut quam poenam incurvant ii mercatores, qui
mensuras, aut pondera falsent, iisque utantur, ostendamus.
Cujus quidem speciei exemplo, interpretes juris Rom. solent ad-
jicere istas: Si quis merces corruperit, ut faciunt qui piperi pul-
verem, farinæ arenam, vino calcem, butyro sevum miscent: ut
& qui aromata loco subterraneo condunt, ut humor pondus
augeat; qui pannis porro vilioribus sigilla falsa appendunt:
Qui summa denique parte facci vel calathi poma decumana col-
locant imo patria & austera aliaque ejusmodi. conf. ANT O-
NIUS MATTHEUS χ; sed de his forte in seqventibus, po-
enaque in ea statuta, commodior dabitur agendi occasio. Oc-
currere talibus fraudibus studuerunt multi, tam sacri quam pro-
fani scriptores, scriptis egregiis in eas invecti; sicuti & nuper
apud nos pulcherrimis ac elegantissimis Rythmis Svecanis Prae-
clarissimus Professor DN. DANIEL ACHRELIUS illas de
hortatur ψ:

X d. tr.
p.m. 601.

Var alijdh From och godh / Råträdigh i sin Wandel
Besvärt ej någon Man / uthi Contract och Handel.

ψ in suis
Moralibus

Nobis hic potissimum de ponderibus & mensuris falsis
quibus quidam mercatores utuntur, agere propositum est, quæ
hoc seculo corrupto haud rara sunt. passim enim conspicimus
in nundinis publicis & alibi, ut & apud caponas & myropolas
aliosq; grandem ponderum & mensurarum abusum, sine fronte &
metu legum. Unde etiam propolæ suum quæsum haud raro
venantur aliisque mille similibus technis, & excogitatis modis
remp. opprimere student, & rerum omnium caritatem per Magi-
stratum somnolentiam inferre. Qvare in falsarios hosce gra-
viori poena animadverti solet & merito animadvertisendum est.

in Prall. Quid jure Saxonico hisce infligi solet pœna, docet CARPOVIUS
crim. 2. Quid vero nostris moribus, variis in locis legum patriæ, & Edi-
93.80 f. 99. torum Regionum inculcatur a. Quicunque enim modium,
a c. 16. §. 5. trutinam, galei amphoram, stateram, vel quamcumque mensuram,
6. §. 17. fr aut pondus apud nos adulterat, eoque unius marcæ damnum
Rongbst. facit, & in ipso facinore deprehenditur cavetur expresse ut talis
c. 3. §. 2. c. suspendatur absque omni redemptione & pro falsario habeatur.
21. §. 4. Item, si quis rem propriam dolo malo alteri & quidem vitiosam
Riöpb. s. l. pro bona, mixtam pro pura vendiderit, hoc jus Svetium ad
3. Cap. 16. furti speciem refert y. Qvæ poena suspendii, quamquam hodie,
§. 17. Rögb. mutato marcæ antiquæ valore, retento licet nomine, non ita,
s. l. ut olim, quantum sciam, observatur; tamen graviter nihilominus
y. c. 2. & 3. hoc delictum, & multæ pecuniaria, & existimationis jactura
Riöpb. s. l. punitur. Colligitur tamen ex suspendii poena, olim propter
d. dict. loc. hoc crimen falsi inflictæ, quam fuerunt majores nostri, in pœ-
s. Art. 113. nis infligendis imprimis propter hoc crimen, unde bona alterius
auferuntur, severi, adeoque contra integritatem animi & in com-
merciis suis, fidem &c sinceritatem probarunt. In tota ferè
Germania & imprimis ubi jus Saxonum viget, horum falsario-
rum poena est arbitaria, carceris videlicet, relegationis, aut
fustigationis pro modo ac ratione delicti, & damni per id illati,
videatur CARPOVIUS, & Constitutio Crim. CAROLI
V. e quâ expressè eautum est; Ne quis falsis measuris, mo-
diis, ponderibus, & bilancibus utendo, aliquem decipiat, sub
poena relegationis, fustigationis, aliâve arbitaria, quam etiam
judex pro ratione delicti, & repetitione istiusmodi actus, ad
mortem extendere potest, add. ibi M A T T H. STEPHANI. Cui-
libet enim quam grave sit tale facinus, facile etiam est colligere, ex
sacri Codicis aliquot locis, ubi inculcatur; neminem debere deci-
pere proximum suum: Stateram justam, & aqua pondera,
justum modium & equum sextarium habenda, quando ven-
dendum civi aliquid, aut emendum ab eo; nec contristandum
Levit. 19. fratrem tuum. Non porrò habenda in sacculo diversa pon-
dera, non in domo tua modium majorem & minorem, sed
Deut. 25. pondus justum & verum & modium aqualem y. Nam state-
v. 13. segg. ram dolosam abominationem apud Deum, & pondus equum
volunta-

voluntatem ejus. Qvæ non tantum Reipublicæ Israelicæ
qvamdiu durabat observanda fuerant, sed omnes homines *¶ Prop. 20.*
obligant.

§. VI.

Nec illi sunt solum falsarii, & falsi poena coercendi, qui
injustis utuntur ponderibus ac mensuris, sed & qui duobus eandem, ad lib.
rem in solidum vendentes, eadem poena puniri solent, jure præ- 47. tit. 3. ff.
sertim Romano, quod tamen ita limitant interpres, teste de stellioe
ANTONIO MATTHÆO, si expresse ut suam vendiderint, natu n. 4.
secus si venditam esse dissimulaverint u. Sed sunt rursus alii, qui p. 256. seqq.
ejusmodi venditores non ordinaria penâ falsi, verum mitiori *x* Cujacius
aliqua afficiendos esse contendunt, idque colligi putant ex ipso lib. 13. obf.
jure Romanno. λ. Cum his sanè videntur facere leges nostræ, 21. & Hot. o.
quibus expresse cautum est, ut qui duobus rem eandem vendit, l. 5. obf. 15.
poenæ tantum trium marcarum tripartiendarum subiiciatur, & λ vid. l. 21.
qui prior emit, emptum retineat, μ Quæ pœna & illum manet, ff. ad leg.
qui se immisceret alterius emptioni; quæ magna sanè priscis tem- Cornel. de
poribus multa, non tamen existimationis diminutionem can- Falsi. ibid.
dem irrogare puto; licet parum probus & candidus sit animus, Brunne-
qui scienter talia agit. conf. LOCCENII Synopsin v. Placen- man.
tiae quoque, statuto cautum esse, ut, qui eandem rem duobus μ C. 14.
vendit, incidat in poenam, non ordinariam legis Cornelie de Riop. fil.
Falsi, sed 25. librarum, & det rem primo emptori, & pretium, Diff. 15.
ejus secundo, nisi sciverit secundus primo jam venditam, vel q. 8.
secundam emptionem ratam habeat primus emptor, testatur Ed. tr. lib.
Lauterbach / Ex BALDI Conf. o. 145.
o 240. lib. 2.

§. VII.

Cum in §. 6. hujus capituli, supra, de ponderibus ac men-
suris mercatorum dictum sit, & nos in sequentibus de corruptas
merces vendentibus, commodiori occasione asturos receperimus;
heic fidem nostram liberaturi, breviter agamus de poena mer-
catoribus ejusmodi imponi solita. Nam qvemamodum merces
soleant corrumpi, vel mercatores corruptas occultare, & emptores
C 3 defrau-

defraudare, supra partim est memoratum, partim hic infra dicitur. Quisquis itaque, adulterinis speciebus, aut mercibus depravatis seu corruptis, easque ceu justas usurpando & exponendo, alios decipit, poenam falsi tenetur, varieque & prout variant jura municipalia punitur. Jure enim Saxonico hoc crimen arbitrariè

π part. 1. castigatur, interdum nempe relegatione sive exilio, interdum
q.v. 93. Præt. mulcta pecuniaria & infamia nota, docente CARPZOVIO, π add.
Crim. n. Constit. Criminal. CAROLI V. q jure vero nostra, ubicun-
182. seqq. que deprehenditur vitiosum in empto aut vendito, jubetur
q.d. art. 113' emens significare hoc, si nempe in urbibus contingat, Præto-
σ c. 3. Röpb. ri & senatui urbano, τ qui olim nominabant XII viros testa-
stli. tuos, an vitiosum esset aut falsum venditum. Si itaque con-
τ c. 3. eod. ξ demnarent ipsum, mulctabatur & tum & nunc 40. marcis tri-
v de Anno partiendis. Quid jure provinciali obtineat, satis ex illo constat
1603. art. 4. τ. confer quoque Regia Edicta de mercatu equorum, v & de
c. 2. §. 1. panno & ferico falso. Sic ubique mulctabitur, secundum jus
Röpb Upl. municipale, ubi vitiosum aut mixtum deprehenditur in re empta,
c. 3. eod HL res vero talis vendita exurebatur, & qui emit recipit pecu-
Φ c. 3: niam suam. Qui porrò adulterat merces quascunque, furti
Röpb. ξ. reum agendum pro qualitate pretii & estimationis damni in judi-
cio facienda, habetur in jure provinciali. Φ Hac denique falsi
poena, scilicet arbitraria, jure Saxonico, & ex Constitutione Cri-
minali Carolina, tenetur non solum, qui in sua mercatura, addit
inutile, v. c. calcem in vino &c. nam omnia cujuscunque gene-
ris virtualia corrumpere in fraudem emptorum, leges prohibit:
Sed etiam textores aut mercatores pannarii, qui falsa sigilla suis
appendunt pannis, aut falsam panni tinturam vendunt pro
bona, aut aliam quamvis falsitatem in panno committunt do-
losè, contra leges, regulas, & statuta sui opificii & civitatis,
falsarii sunt atque poena falsi plectendi, teste CARPZOVIO,
χ d.l n. 89, χ add. Constitutiones Siculae, ψ.

ψ 3. 36.
1. & 4.

S. VIII.

Ergo restat, ut non minus mercatores, si non magis,
quam omnes alii, cujuscunque demum sint professionis & condi-
tionis

tionis, in contractibus suis, commerciis ac actionibus sinceritatem & fidem usurpent & servent. Fidem enim societatis humanae ^{w. de le-}
fundamentum esse, PLATO & CICERO affirmant, ^w Sanc*tis.* gib. & I.
simusque humani pectoris bonum, Seneca contendit a. Hæc, offic.
Germana, inqyam, fides. ut eam appellat CLAUDIANUS Poëta. a Ep*s*:89.
Bin paneg.
Stilicon.

---- Nullo docuit livescere facio

Nunquam falsa loqui: nunquam promissa morari;

Invisos adesse palam non virus in alto

Condere, non letam speciem pretendere fraudi,

Sed certum mentisque parem componere vultum.

Laudatissimum enim est verbare sancire, ut loquitur PLI^y in pan-
nus, γ neque in factis fraudem adhibere, aut alicui laqueum
injicere, aut verba variare. Ideo maximopere Romanos com- d*i*. Macca-
mendat MACCABÆUS, δ quod fidei datae acerrimi essent 8: v. 1.
vindices. Tantaque veneratione vetusti Quirites eam coluerunt, ε l.2. c.2. n.
ut quasi numinis loco eam Jovi OPT: MAX. propriam in 14. de re-
Capitolio esse voluerint, teste REINKING & Hanc, ut dictum gim. secul.
est, mercatores in primis sectari debent: quia præcipue ut ait & Eccles.
BARTHOLUS in Autb: η in mercatoribus fides exuberare η de fide
debet, teste CARPOVIO η Quod si non observaverint, ut & juss. §. ult.
illa, qua in superioribus mercatorum officium esse diximus, nimis n. ii.
vera deprehendent esse Valerii illud Maximi δ quantum η Resp. 74.
saturis humano generi bona fides praefat, tantum incommodi l. 2. n. 6. &
perfidia adfert: tum Germanorum quedam proverbia, qua 2. 10. 5.
refert VEHNERUS, i. vrech^t que/ faselt nicht: hat Adlers δ 9. 6. pr.
Federⁿ: Kompt selten v^f den dritten erben; und übel gewonnen! i Præd.
übel Zerrunnen/circa qua illustranda affert VEHNERUS inter alia Obser. voc
etiam exempla Mercatorum perfidorum & perversorum bona η unrecht que
quia, cum sine mendacio & perjurio non sint acquisita, nec sub- faselt nicht.
stantia eorum stabilis, neque ad bonum proficit, quod de malo κ de loc.
congregatur: & novissime de his boni nihil remanet, nisi pecca- λ Hom. 8.
tum solum, conf. CHYRSOSTOM λ. Qyanquam divitias habere in c. 21.
peccatum non est, si non male parta; sed si non juste, pessimè ac ci- Matth.
to dilabuntur. Idecirco nihil in publicis & privatis negotiis apud Ro-
manos, ut ad eos iterum revertamur sanctius, fuit fide, iuxta OLDEN-
DORP

μ Class. I. DÖRPFPIUM μ Indeque apud eos eximia illa nata formula,
act. II. quam CICERO commendat; v Bona fide agier. confer.
y lib. 3 offic. Constitutiones iterum Siculae ξ.
ξ d. 1.

§ IX.

Antequam hunc nostrum discursum finiamus, pauca quoque de
usuris delibemus, quantas scilicet mercatores eas accipere debeant,
aut possint. Jure nostro, ut de eo primum dicamus, etiam si cap.
15: o & cap 16. §. 2. π prohibere videantur usuras, apudque Ger-
• Nādīb. manos quibus, nifallor, olim etiam Scandinavia in colæ com-
π Kyrcb. prehendebantur, foenus agitare, & usuras extendere ignotum. Ideo.
* demorib. que, inquit TACITUS * magis servatur, quam si vetitum esset;
German. & inter Theologos & Politicos disceptatio de ilis gravis insi-
tuatur: Quidam enim ex verbo Dei probare nituntur, usuras
simpliciter damnari, tanquam una cum usurariis, multis in lo-
g. Exod. 22. cис gravissime taxatas ε. Cui sententiae Icti quoque nonnulli
v. 25. Lev. & Philosophi adstipulantur. Hinc PLATO usurarios seu fæne-
25. v. 35, 36. ratores ex Rep. exterminandos statuit σ. ARISTOTELES ipsos
Pſ. 15. v. 5. lenonibus comparat τ. Hinc Lycurgus e tota Sparta foenus ex-
ε lib. 5. dc terminavit. Verum cum rem accuratius pensitaverimus, appareat
leg. non universè ac simpliciter eas prohibitas esse, sed secundum
τ 4 Eth. 1. quid, ut loquuntur, nimirum nimias & iniquas ac mordaces,
v de A. usuras, qvæque contractum foenerarum sapiunt, & insuper usu-
1689. rarum usuras. Dum vero lex prohibet quod nimium & iniquum
Φ d. tr. est, concedit quod modicum est & æquum, nimirum quinque
ib. 97. aut sex pro Centum, usurarum nomine, ut hodiè communiter &
passim observatur ac novo Rgno Edicto apud nos est sancitum. In
hanc sententiam consentit vir summus & magnus Ictus Lauterbach
Φ in hæc verba erumpens: Usura nec mercatoribus nec aliis etiam
sunt prohibita modo ne exercitantur contra vinculum charitatis
Christianæ, id est tam jure divino, quam naturali, gentium, civili
& Canonico. Mercaturam enim rectè si spectemus, nunquam sine
mutuo, & ita sine usura manere illa poterit salva, mercesque ex
remotis locis advehi, nisi enim spes aliqua lucri affulget, mallent
mercatores domi sua quisque salva retinere, quam cum dispendio
& peri

& periculo ea exponere. Pecunias suas sine lucro & sine focho
re mutuas dare non privatorum esse, sed regalis munificentia,
contendit ANNÆUS ROBERTUS, Rerum iudicat. x. Sic Au- x lib. 4. p.
gustus quoties ex damnatorum bonis pecunia superflueret, usum m. 870.
illius gratuitum iis, qui cavere in duplum possent, ad certum ψ Sveton.
tempus indulxit ψ. ALEXANDER SEVERUS plerisque pau- in Aug:
peribus pecunias sine usuris dabat ad agros emendos, reddendas c. 41.
de fructibus ω. ANTONINUS PIUS scenus trientarium, hoc est, ω Lampri-
minimis usuris exercuit α. Sed exempla ista, non privatas diu in Se-
liberalitates, sed regias largitiones & munificentias referunt; vero.
Nam cum sola lucri spes hominum inter se negotiations & com- α Capito-
mercia plerumque exerceat, quis non pecunias suas in emptio- linus in
nem prædiorum merciumve potius, quam in nomina otiosa col- Antonini
locabit? Atque ita Imperator Rom. Germanorum, non ita pri- vita
dem teste VEHNERO β in hereditariis suis, & Regni Bohe- in. pr.
miae provinciis, promisit in mutuo usuras sex pro centum in β dic. tr.
singulos annos. Idemque & Rex Daniæ, illo tempore edito voce β ita.
publico subditis Holsatia permisit; ut scilicet in singula Centum
sex & non amplius sumant, idque de anno in annum, seu mer-
catu in mercatum. Et cum sit, ut inquit Vehnerus γ, constans γ d. la
hac consuetudo, & præterea rationabilis, quod illi, qui deliberato,
bono, liberrimoque consilio, ad hujumodi usuras sese obliga-
runt, non video, quomodo in Deum proximumve pecces, si vo-
lentibus terra marique lucrantibus vel lucraturis, ad ejus-
modi usuras pecuniam credas. Secus esset si singularis aliqua
persona contra morem regionis in qua contraxit, contraque
imperii leges, ad majores se usuras obligavit. Tunc enim est
præsumptio usurarum lucrativarum, contra eum qui mu-
tuum dedit, qua ei in primis, si cum onere magno proximi sint
conjunctæ, non concedenda. conf. præter ea que Theologi & in
primis Casuistæ heic adferunt, etiam PETRI HEIGII Quæstio- d part. 2.
nes, d ubi prorsus eleganter de iis, qv. I.

CAP. QVINTUM,

De processu inter, & cum mercatoribus obsermando.

§. I.

Sicut mercatores negotiationem & Commercia, bona fide, & candida simplicitate, exercere debent; ita propter pravitatem ingenii humani, quā homines non ultro, quod aliis invicem debent, præstare reculant; necesse est, judices aut constitui, aut esse constitutos, qui de mercatorum litibus, & de negotiis, quæ ad negotiationem spectant, cognoscant. Heic itaque non tam qværitur, quales hi judices esse debeant comparati; in confessio quippe est, judices omnes constituendos debere esse tales, qui sint spectatæ fidei, notæ integratatis, & eruditio-
nis excultæ; quam, quemadmodum processus inter mercatores, mercaturæ causa, sit instituendus; an ille differat vel differre debeat ab alio ordinario processu inter Cives obsermando? Ad hoc autem respondetur primo; in foro mercatorum non disputari de apicibus juris, sed summarie agi, ob commodum nempe publicum; quo liberior sit commerciorum usus; nec aliquo modo impediatur aut retardetur, sed brevi, ut dicitur manu, expediatur. Interest quippe Reipub. ne sistantur commercia, quin potius inter Mercatores summarie & sola facti veritate inspecta, procedatur, ipsumque ne-
e 6 Re-
spons: 122. 20 VIO &. Sed tamen recte heic monet M e v i u s, ζ id quod di-
n. 15. citur causas Mercatorum summarias esse, inque iis, levato velo,
Decis. p. 5. fine strepitu judicii procedendum, non indiscriminatim extendi ad
Decis 107. omnes causas mercatorum, sed tantū ad eas, quæ mercaturam con-
cernunt. Quod si itaque præter istam aliae sint inter mercatores cau-
sa & actiones, ex contractu vel quasi, seu ex delictis vel quasi, in
iis non summarie, sed usitato judiciorum ordine proceditur. Qvippe
nemo non scit ordinariè ex contractu emptionis venditionis actionem
mutuam promanare, & utrinque directam, ac in hæredesque
transi-

transitoriam. Actio enim ex empto, datur emptori & ejus ha-
redibus adversus venditorem & ejus heredes, ad consequendam
rememptam cum fructibus, post venditionem perceptis, &
omnibus accessionibus. Actio vero ex vendito, venditori
& ejus heredibus, adversus emptorem cum suis heredibus
competit, ad obtainendum pretium. vid. Inst. iur. & easd. con-
tractas à BUTNERO n. Quid apud nos circa mercato-
rum causas dijudicandas observandum, aliquo modo colligi
potest ex edicto Regio nupero, de processu in Camera
& Commerciis Collegiis Regis attendendo.

n lib. 3. tit.
24. de empt.
vendit.

§. II.

Quod jam superest, Regi Regum & Domino Do-
minantium, ex toto pectore, totaque anima devo-
tissimas reponimus gratias, quod non solum artes
liberales, mechanicas, & commercia, apud nos ef-
florescere patiatur; sed etiam tam utilem, tam salu-
tarem, atque necessariam, loungeque gratissimam
JUSTITIAM in regno hoc ac patria dulcissima
vigere permittat. Nos igitur cum reliquis, reliqui
nobiscum, pia vota, ardentia suspiria, in cœlos in-
dies deferamus, ut Deus O. M. conservet Serenissi-
mum, Potentissimum Regem, CAROLUM UN-
DECIMUM, orbis Arctoi SOLEM, Religionis &
Justitiæ CAPUT, Eumque perpetua felicitate locu-
pletet: Serenissimam etiam Reginam viduam HE-
DEVIG ELEONORAM, post tanta dolorum ac
tristitiaæ nubila, auspicatissima gaudiorum luce col-
lustret; nec non Reginam etiam Serenissimam, Cle-
mentiæque laude undiquaque condecoratissimam,
UDALRICAM ELEONORAM, Principem

fœmineissexus, & Augustissimi Regis Augustissimam
conjugem, longa annorum serie prosperoque succes-
su satiet; Hæredem porro regni Principem CARO-
LUM, Thesaurum Regiæ Domus præcipuum, an-
gelico agmine circumdet, felicibus animi & corpo-
ris incrementis roboret, ut succrescat in Ornamen-
tum Regiæ domus, in spem posteritatis, in totius Re-
gni Sveo-Gothici subsidium & gaudium! Servet
idem Deus S:æ Ræ M: tis genatores Illustrissimos,
Excellentissimosque, & in iis Magnificentissimum
hujus academiæ Cancellarium; largiatur Optimo
Regi CAROLO, fideles ministros, fortes terra ma-
riique exercitus, probum & devotum populum!
His nostris & aliorum totius arctoi nostri orbis,
omni fuso vacuis votis, faustum addat pondus, rerum
omnium Moderator Sapientissimus Deus, Cui sit
gloria & honor in secula nunquam
terminanda!

Ad Eximum Praestantissimumque bonarum literarum,
Et in primis Juris Studiosum,

Dn. ANDREAM KÄBBERG W-GOTH.

Amicum singulariter dilectum,

DE MERCATURA,

Egregie & publicè disputantem:

Ulm Te, Eximie Domine, parantem hinc abitum in patriam, nolle ante discedere, quam publicum aliquod documentum ac specimen, cum eruditionis tue, tum vita heic transacta reliquisses, perciperem, non mediocriter sanè latatus sum. Videris enim ita tibi illos jam diu imitandos proponere, qui & certum vitæ genus maure eligunt, & studia sua sic ad id adplicant, ut voti sui tandem compotes fieri queant: quos quidem omnium redditissime prudentissimeque agere arbitror. Nam, cum vita brevis, ars longa sit, qui, quofo, scopum attingere, quem tamen natura intendit, & patrie inservire, cui etiam nati sunt, unquam possint, nisi hanc cautionem adhibuerint? Accedit, quod certum vita genu eligentes, non possint non constantius & laboriosius omnia agere, illa, qui incerti & vacillantis sint propositi; &, cum ignoti, ut dicitur, nulla cupido, majorem in agendo sentire cum volupatem, cum facilitatem. Atque cum tales ad propositum sibi demum pervenerunt finem, tum sua sponte liquet, quemadmodum vitam & mores suos instituerunt, quia nimis vix potest illa illiberalis ars, nedum literarum cognitio absque assiduitate & indefesso studio, recte ac plenè percipi: Te quidem, quo minus certam metam, ad quam per prolixiora studia foret perveniendum, aut longiusculum tempus studiis Academicis impendendum, præfixaa haberes, detergere poterant difficilior enitendi ratio, & res angusta domi; at tamen tantum

abfuit, ut illâ sis motus, aut visus, ut potius ei, quantum unquam fieri potuit, obniet, & per aliquot annos, cum Upsala, tam hic, studiis egregiis diligenter incumbere conatus sis & volueris. Quorum egregium quidem specimen jam in publicum edu, Disputatione de Mercatura laudabiliter conscripta. Nam quāquam copiosius, & foris distinctius in quibusdam elaborari potuisset; apparet tamen inde, nifallor, quanta tua fuerit diligentia, qualis transacta vita, qui conatus. Inde & mibi gaudeo, & tibi hac omnia gratulor, spe indubia fatus, fore, ut patria te civem, in officiis partibus demandandis non tantum promptum & dexterum, sed & longè integerrimum inveniat. Ut autem in earundem consequendarum occasionem quantocius incidas, ex animo voveo! Scrib, Aboe p. p.
19. Maij 1690.

MATTHIAS SWEDERUS.

Pereximie atque Literatissime Dn. Respondens;
amicice infucate.

Vamvis multa, in hunc, tam laudabilem discursum possem dicere; tamen, cum morbus, satis infestus, satis diuturnus, meas cogitationes turbet. Nihilo secius unum licebit album calculum addere, scilicet signum candoris, signum fidelitatis, erga tam castum amicum. Notum est, confederations gentium esse varias; ut conserventur imperia orbis terrarum. Pari haud dubitate, per honestam & castam mercaturam, ut Plato quoque iudicavit, coēunt populi, combinantur regna, polus alter & alter brachia jungunt. Senatus doctorum orbem dividit, in quinque Zonas & climata quadraginta octo. Quidquid intra hæc latet in
con-

continentē rātum, in insulis curiosum, in montibꝫ, planitiē ac silvis-notabile, tamqꝫ ex circumferentia, & divitiis mundi, ad centrum cognitionis humanæ defertur, per mercatorum diligentiam. E-nimvero fieri non potest qvī illi, qvi vastum sulcant oceanum, tot maria, tot freta, tot insignes fluvios navibus lustrant; qvī inqꝫam, inter alias merces necessarias, etiam ea adportent, qvꝫ de-cent Medicorum & Physicorū subire non simplicia, sed curiosa judicia. Plantarum regio est latē patens, gemmarum ordo pariter, ut nihil dicam de quadrupedibus, de avibus, de squalmea sobole, & tot insectis, qvorum dotes, indolem, miranda, formas, ad nos defert mercatorum industria, qvam deinde examinant doctorum labores. Adde nunc terrarum varias glebas, succorum differentias, indolem populorum, qvam pari fide bene ad nos adportat mercatorum sagacitas. Verbo, tota societas Gentium, super hoc stat, & floret fundamentum. Praclarè itaque à Te factum est, doctissime juvenum, qvod de materia illustri, & oppidò necessariâ, volueris academicè scribere; hoc est, relictis Scholæ solennitatibus, omnibus pueris notissimis, ardua rerum penetrare: qvoniā ejusmodi ingeniorum monumenta illustrant Lycéi gloriam. Nunc vero Tu, in posterum, ut in hunc diem, conjunge cum scientia & prudentia candida, mores probos & normam honestatis; qvam semitam qvi relinquit, in errores facile præceps labitur, ut ille auriga, apud Poëtam; cuius

non audit currus habendas. vale.

T. S.

DAN. ACHRELIUS.

In Dis-

In

Dissertationem

VIRI- Juvenis Doctissimi & Politissimi,
Dn. ANDREÆ Kåberg/

Vestro - Gothi,

DE MERCATURA

*Conscriptam, & publico loco defensam solerter,
ἐπιγραμμα.*

Quod sequitur, si non fors inimica
neget;

Felix divitias ita *Mercatura parabit*,
Ovæ donum seræ posteritatis erunt.

Ovæ donum seræ posteritatis erunt,

Ast alias Råberg Mercator docte videris;

Dicis: *Mercatus sum bene, factus inops.*

Quid? Verum narras, omni præstantius auro

Munus jam nactus, fortè crumena tenet

Non tua vel drachmam; dives tamen ipse manebis.

Ars, mirum cunctis, dives egena jacet!

Quod bonoris & amoris
causa addidit.

DAVID GUND.

Ad Virum - Juvenem;

Morum, bonarumque artium elegantia, perquam
ornatum, clarumque,

Dn. ANDREAM RÅBERG /
amicum meum veterem, & honorandum,
DE MERCATURA DISPUTATURUM

Προσφώνησις:

 Icina, centumque, Acroceraunia.
Juxtà peraudax MERCURI genus
Spernenda dicit, cum rabie Noti.
Nec turbulentè terret Atlanticis

Luctans superbis fluctibus Africus,
Hæc de remotis quo minus Areis
Quid versum eat gens, ac Lybicis foris
Nostros in usus, Nostræ & ut ardeant
Aræ Sabæo thure; Arabum simul
Nostræ ut beatis undique fulgeant
Gazis penates, ac ebore Indico;
Nostram adqve mensam quo veteris cadi
Circumferantur pocula massici,
Dulci falerno stent madefactaque;
Nostrum ut avorum denique Gausape,
Hirtusque Noster sericeo solox
Mutetur ostro, & tegmine Persico:
Debentur, inqvam, hæc omnia filiis
Guavis avari munera Mercuri.
Horum, ecce, Råberg/ mi impiger artium,
Sanctissimarum, qvæ THEMIDOS cluent
Divæ, fatelles, juraque differens,

E;

Qvæ

qde gravissimas admonitiones continet doctrina studium commen-
dantes, quod secum fere difficultatem cum pulchro connexam.
Quò enim alio quaevque pulchrior, hoc difficilior. Qvod inter
alios perplurimos illis non est obscurum, qui peregrinando com-
modioris fortuna benigitatem querere coguntur, ut ubique
Virtuti amore & honorem deberi penes prudentes omnes in-
telligant. Si enim labor glriosus in calente domo mollique
in simo meritam reportaret estimationem, quid, queso, gloria
Alexander? quid celebritatis Epaminondas? quid nobilitatis
Themistocles? quid admirationis Hercules? quid laudis Sci-
pio sibi peperisset? Ejusmodi tedious quidem, glriosi tamen la-
boris asperitatem Philosophie Sanioris amoenitate, Domine Re-
spondens, constituit levare, qvi in latissimo Juris Oceano
selegisti nobile ac pulcherrimum de Mercaturā argumentum,
in quo explicando atque illustrando tantum posuisti opera,
quantum ejusdem requirebat amplitudo, & non plus alio-
rum dictis, quam propria notitia reique veritati tribuisti.
Sed quoniam fusi scribere pagella non permittit angustias
summo itaque utar verborum compendio, salamumque in
calidissimum, licet breve fortuna Tua subsequentia votum la-
xabo, Deum ardentissimis gemitibus invocans, ut egregio hos
suo proposito benedictionem addat largissimam; suavitatemq;
laborum & difficultatum tuarum brevi percipias exoptatissimam;
Idq; parentis & ceterorum, qvi ad Te pertinent, insigni gaudio
Tuaque summa laude, sic optat.

Sincero cordis affectu.
JACOB. WANNERGREEN.

